

Může být ředitel zároveň sociálním pracovníkem?

Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR požádala advokáta Dominika Brůhu o vypracování stanoviska, které se týká posouzení zařazování zaměstnanců do platových tříd dle nařízení vlády č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, pokud jde o pracovní místa: ředitel sociální služby; pracovník v sociálních službách (v případě příspěvkové organizace a v případě organizační složky města); sociální pracovník v sociálních službách (v případě příspěvkové organizace a v případě organizační složky města). V praxi se totiž někdy stává, že jsou ředitelé zařazováni na pozici sociálního pracovníka. Je otázkou, zda je to dle obecně závazných právních předpisů možné, zejména pokud se jedná o malou organizaci, v níž ředitel vykonává i pozici sociálního pracovníka.

■ **Text: JUDr. Dominik Brůha, Ph.D.,**
advokát

Pokud jde o odměňování platem dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZP) a prováděcího nařízení vlády č. 341/2017 Sb., pak ustanovení § 123 (2) ZP stanoví, že: „Zaměstnavatel zařadí zaměstnance do platové třídy podle druhu práce sjednaného v pracovní smlouvě a v jeho mezích na něm požadovaných nejnáročnějších prací.“ A dále odst. (3) téhož ustanovení ZP stanoví, že: „Zaměstnavatel zařadí vedoucího zaměstnance do platové třídy podle nejnáročnějších prací, jejichž výkon řídí nebo které sám vykonává.“

Co se týče pracovního místa **ředitel sociální služby**, pak v aplikační praxi se zpravidla má za to, že pracovní místo ředitele je samo o sobě natolik exponovanou funkcí, že obvykle vytěžuje vedoucího zaměstnance do té míry, že se nepředpokládá, aby ředitel (který je do této funkce jmenován zřizovatelem) zvládl časově a/nebo kapacitně vykonávat dva druhy práce, resp. kombinovaný druh práce „ředitel – sociální pracovník“.

Jak se podává z výše citovaného § 123 (2) ZP, tak zařazení do příslušné platové třídy je dáno „podle druhu práce sjednaného v pracovní smlouvě“, tzn. v případě jmenování lze zaměstnance zařadit do platové třídy jen podle toho konkrétního druhu práce, který je ve jmenování uveden (pokud je ve jmenování do funkce uvedeno pouze „ředitel“,

pak je třeba jej zařadit jen jako „ředitele“, nikoli jako sociálního pracovníka). V té souvislosti upozorňuji na striktní dikci § 121 (2) věta druhá ZP, která pro oblast odměňování platem stanoví: „*Plat není možné určit jiným způsobem v jiném složení a jiné výši, než stanoví tento zákon a právní předpisy vydané k jeho provedení, nestanoví-li zvláštní zákon jinak.*“

Za předpokladu, že ředitel nemá výslovně ve jmenování uvedenu kombinovanou funkci „ředitel – sociální pracovník“, pak je z pohledu ZP nutné jej zařadit jen jako ředitele, tzn. uplatnit se platový tarif dle základní přílohy č. 1 nařízení vlády č. 341/2017 Sb., v rámci pracovního zařazení se předpokládá „Komplexní koordinace ekonomické, personální, technické, provozní, majetkové a organizační správy organizace, případně správy dalších oborů činnosti organizace“, proto nejbližší je dle nařízení vlády č. 222/2010 Sb., katalogu prací, zařazení jako 1.01.12 KOORDINAČNÍ, PROJEKTOVÝ A PROGRAMOVÝ PRACOVNÍK, tzn. v platové třídě cca 11. až 13. míry složitosti a odpovědnosti manažerské práce ve vazbě na katalog prací, a dále s ohledem na výše citované pravidlo dle § 122 (3) ZP, že: „Zaměstnavatel zařadí vedoucího zaměstnance do platové třídy podle nejnáročnějších prací, jejichž výkon řídí.“

Zařazovat ředitele jako „sociálního pracovníka“, tzn. do jiné (vyšší) tabulky dle přílohy č. 2 nařízení vlády č. 341/2017 Sb., aby měl vyšší základní plat, nelze považovat za správný postup, ledaže by se jednalo o výjimečný případ velmi malé organiza-

ce, kde bude ředitel explicitně jmenován do kombinované pracovní pozice „ředitel – sociální pracovník.“ Pokud by takto uvedenou kombinovanou pozici ve jmenování neměl uvedenu výslovně (tzn. byl by pouze „ředitel“), pak pracovní úkoly odpovídající druhu práce „sociální pracovník“ vykonávat nemůže, neboť dle § 38 (1) písm. b) ZP platí výchozí pravidlo, že: „Zaměstnanec je povinen konat osobně práce podle pracovní smlouvy v rozvržené týdenní pracovní době a dodržovat povinnosti, které mu vyplývají z pracovního poměru.“ Jinak řečeno, nelze vykonávat nad rámec jmenování jiné pracovní činnosti, než které jsou obsahem práce ve vztahu k funkci, do níž byl dotyčný jmenován.

Lze předpokládat, že výše uvedená striktní pravidla ZP generují v praxi určité nespravedlnosti vůči ředitelům příspěvkových organizací v sociálních službách, nicméně ani tak nelze obcházet striktní pravidlo dle § 121 (2) věta druhá ZP, tedy že: „*Plat není možné určit jiným způsobem v jiném složení a jiné výši, než stanoví tento zákon a právní předpisy vydané k jeho provedení, nestanoví-li zvláštní zákon jinak.*“ Případné nedostatky v oblasti odměňování ředitele příspěvkové organizace lze částečně řešit za použití jiných ustanovení ZP, a sice řediteli lze za podmínek stanovených ZP přiznat:

- příplatek za vedení (§ 124 ZP);
- osobní příplatek až do výše 50 % (případně až 100 %) platového tarifu nejvyššího platového stupně v platové třídě, do které je zaměstnanec zařazen (§ 131 ZP).

Pracovní místo **pracovník v sociálních službách** (v případě příspěvkové organizace a v případě organizační složky města):

Za předpokladu, že jsou zaměstnanci v obou případech odměňováni platem, což v případě příspěvkové organizace i v případě organizační složky města předpokládám, neboť dle § 109 odst. 3 je plat peněžitým plněním za práci poskytovaným zaměstnavatelem, kterým je:

- a) „stát“;
- b) územní samosprávný celek;
- c) státní fond;
- d) příspěvková organizace, jejíž náklady na platy a odměny za pracovní pohotovost jsou plně zabezpečovány z příspěvku na provoz poskytovaného z rozpočtu zřizovatele nebo z úhrad podle zvláštních právních předpisů, nebo

Plat není možné určit jiným způsobem v jiném složení a jiné výši, než stanoví tento zákon a právní předpisy vydané k jeho provedení, nestanoví-li zvláštní zákon jinak.

- e) školská právnická osoba zřízená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí podle školského zákona,
- f) s výjimkou peněžitého plnění poskytovaného občanům cizích států s místem výkonu práce mimo území České republiky,"

pak se platové zařazení pracovníka v sociálních službách řídí standardně ZP a v jeho mezích nařízením vlády č. 341/2017 Sb. a nařízením vlády č. 222/2010 Sb., katalogem prací, tzn. zařazení dle katalogu prací 2.08.01 PRACOVNÍK V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH v rozmezí 4. až 9. platové třídy podle nejnáročnějších prací konkrétního pracovníka, zpravidla posuzováno individuálně podle jeho pracovní náplně, resp. skutečně vykonávaných činností. Jednotlivé platové třídy aktuálně z hlediska katalogu prací vypadají takto:

» 4. platová třída

1. Provádění úkonů pečovatelské služby by u mobilních a imobilních osob, komplexní péče o jejich domácnost. Provádění pečovatelských úkonů v péči o děti a dospělé osoby.

2. Poskytování přímé obslužné péče o osoby, podpora jejich soběstačnosti, nácvik jednoduchých denních činností a poskytování pomoci při osobní hygieně a oblékání osob, manipulace s přístroji, pomůckami a prádlem a udržování čistoty a hygieny u osob.

» 5. platová třída

1. Provádění obtížných pečovatelských prací spojených s přímým stykem s klienty s fyzickými a psychickými obtížemi. Pomoc při zajištění chodu domácnosti, nákupy, péče o prádlo, donášky paliva a provádění pohybové aktivizace klientů. Vedení klienta k samostatnosti, nácvik dovedností, rozvíjení jeho vlastních schopností při sebeobsluze a pomoc při naplňování jeho osobních cílů.

2. Podpora při vytváření, prohlubování a upevňování základních hygienických a pracovních návyků při péči o klienty. Spolupráce na posilování sociálních a společenských kontaktů klientů (základní výchovná nepedagogická činnost).

3. Sledování potřeb klienta a vedení individuálních záznamů o průběhu sociální služby (tzv. klíčový pracovník v sociálních službách). Řešení záležitostí spojených s poskytovanou službou, případně zprostředkování kontaktu klienta s kompetentním pracovníkem.

» 6. platová třída

1. Komplexní provádění pečovatelských činností včetně prací spojených s přímým stykem s osobami s fyzickými a psychickými obtížemi.

2. Provádění asistenční služby a osobní asistence klientům zdravotně postiženým s fyzickým, mentálním nebo psychickým handicapem bez omezení místa a času, podle jejich aktuální potřeby. Kompenzace postižení při naplňování základních životních potřeb (pečovatelská činnost).

3. Působení na vytváření, prohlubování a upevňování pracovních návyků klientů názorným předváděním řemeslných a jiných prací, vytváření pozitivních mezilidských vztahů, rozvíjení jemné motoriky. Nácvik denních běžných činností (základní výchovná nepedagogická činnost).

4. Vytváření vztahů klientů k živým tvorům včetně péče o ně (základní výchovná nepedagogická činnost).

5. Provádění činnosti pod dohledem sociálního pracovníka při základním sociálním poradenství, depistážní činnosti, výchovné, vzdělávací, aktivizační činnosti, činnosti při zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, činnosti při poskytování pomoci při uplatňování práv a oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

» 7. platová třída

1. Fixace získaných hygienických, společenských a pracovních návyků u mentálně postižených klientů (základní výchovná nepedagogická činnost).

2. Rozvíjení pracovních návyků, pracovní aktivity a individuální manuální zručnosti klientů. Zajišťování materiálů a pomůcek pro pracovní výcvik klientů.

Provádění speciálních pracovních postupů a používání nástrojů, pracovních pomůcek a různých materiálů (základní výchovná nepedagogická činnost).

3. Zajišťování zájmové a kulturní činnosti v zařízeních sociálních služeb (základní výchovná nepedagogická činnost).

4. Vyhledávání, organizování a provádění volnočasových aktivit zaměřených zejména na rozvíjení osobnosti, zájmů, znalostí a tvořivých schopností klientů formou výtvarné, hudební, dramatické nebo pohybové výchovy (základní výchovná nepedagogická činnost).

5. Provádění aktivizační činnosti pod dohledem sociálního pracovníka u osob s ohrožením nebo ztrátou soběstačnosti, s mentálním postižením nebo s kombinovaným postižením a využívání prvků terapeutických technik při udržování a rozvíjení životních aktivit.

» 8. platová třída

1. Organizování, odborné a ekonomické zajišťování pečovatelské služby, osobní asistence a asistenční služby v okrsku. Řešení jednodušších sociálně-právních a zdravotních problémů a spolupráce při provádění sociální depistáže v okrsku.

2. Zpracování metodiky, organizování a zajišťování přímé obslužné péče a základní výchovné nepedagogické činnosti v rámci provádění příslušné služby sociální péče včetně provádění prací souvisejících s přípravou těchto procesů (základní výchovná nepedagogická činnost).

»»»» 26

««« 25

3. Poskytování nebo zprostředkování neodkladné pomoci osobám vystaveným stálému vysokému riziku ohrožení zdraví nebo života formou distanční hlasové a elektronické komunikace.

4. Plánování průběhu poskytování sociální služby včetně jejího hodnocení podle osobních cílů, potřeb a schopností klienta.

5. Komplexní koordinace a souhrnné zajišťování přímé obslužné péče a základní výchovné nepedagogické činnosti v rámci poskytování služby sociální péče.

➤ 9. platová třída

1. Komplexní koordinace a zajišťování pečovatelské služby, osobní asistence a asistenční služby ve větším územním celku po odborné, metodické, provozní a ekonomické stránce včetně kontrolní činnosti. Provádění psychosociální podpory a podle potřeby akutní sociální intervence. Odborné zajišťování pečovatelských služeb v chráněném bydlení.

2. Komplexní koordinace a souhrnné zajišťování přímé obslužné péče a základní výchovné nepedagogické činnosti v rámci poskytování více služeb sociální péče.

Pracovní místo **sociální pracovník v sociálních službách** (v případě příspěvkové organizace a v případě organizační složky města) – obdobně jako předchozí odpověď, tzn. platové zařazení sociálního pracovníka se standardně řídí ZP a v jeho mezích nařízením vlády č. 341/2017 Sb. a nařízením vlády č. 222/2010 Sb., katalogem prací, tzn. zařazení dle katalogu prací je 2.08.02 SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK v rozmezí 10. až 13. platové třídy, opět podle *nejnáročnějších prací* konkrétního pracovníka, zpravidla posuzováno individuálně podle jeho pracovní náplně, resp. skutečně vykonávaných činností. Jednotlivé platové třídy aktuálně z hlediska katalogu prací vypadají takto:

➤ 10. platová třída

1. Provádění cíleného sociálního šetření u osob nacházejících se v nepříznivé sociální situaci, analýza této situace a poskytování navazujícího sociálního poradenství k jejímu řešení.

2. Posuzování individuálních potřeb osob, skupin a komunit v nepříznivé sociální situaci, tvorba návrhů jejího řešení, společné plánování a hodnocení.

3. Zajišťování sociální prevence a poskytování sociálně-právního poradenství, sociální podpory a pomoci osobám, skupinám, rodinám a dětem v nepříznivé sociální situaci, sociálně vyloučeným či

4. sociálním vyloučením ohroženým, osobám po ukončení hospitalizace nebo pobytové léčby závislostí, osobám bez přístřeší, osobám v bytové nebo hmotné nouzi či osobám bytovou nebo hmotnou nouzí ohroženým, osobám a rodinám ohroženým sociálním vyloučením z důvodu péče o osobu závislou na péči jiné fyzické osoby a osobám ohroženým násilným chováním vykázané osoby včetně vedení případové dokumentace a zpracování citlivých dat.

5. Řešení nepříznivé sociální situace osob, rodin, skupin nebo komunit s využitím metod a technik sociální práce, která je souhrnem odborných činností a postupů k řešení sociálních problémů a utváření žádoucích životních podmínek pro sociální fungování jedince, skupiny či komunity a podporující sociální spravedlnost, sociální soudržnost, prosazování lidských práv, sociální změnu a rozvoj a respektování lidské důstojnosti.

6. Zajišťování spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli sociálních služeb, poskytovateli zdravotních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi a krajskými úřady, Policií České republiky, obecní policií a orgány veřejné moci.

7. Tvorba koncepce sociální práce v zařízeních sociálních služeb, v zdravotnických zařízeních nebo v záchytných zařízeních.

8. Zajišťování a provádění specializované sociální prevence, posuzování příčin negativních jevů a navrhování a realizace preventivních opatření.

9. Zajišťování a provádění sociálně-výchovné prevence negativních jevů a sociální práce s osobami, skupinami nebo komunitami sociálně vyloučenými nebo ohroženými sociálním vyloučením.

10. Samostatné zpracovávání individuálních socioterapeutických plánů, samostatné provádění socioterapie směřující k sociální rehabilitaci a integraci.

➤ 11. platová třída

1. Samostatné zajišťování a poskytování odborného sociálního poradenství a provádění sociální práce s rodinami, jednotlivci nebo skupinami v krizových situacích a poskytování krizové intervence, krizové pomoci a sociální rehabilitace.

2. Depistážní činnost zaměřená na cílené vyhledávání jednotlivců, rodin a skupin osob ohrožených sociálním vyloučením, osob ohrožených sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu, osob, jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby,

nebo osob, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností, včetně poskytování odborného sociálního poradenství a zprostředkování sociálních služeb a předcházení výskytu negativních sociálních jevů u těchto osob.

3. Provádění komplexního sociálního šetření ve vyloučených lokalitách nebo obdobně ohroženém prostředí, systematické odborné analýzy sociálního prostředí na základě poskytování odborného sociálního poradenství a tvorba individuálních plánů v jeho rámci se zaměřením na podrobné posouzení nepříznivé situace osoby nebo osob jako východisko k určení dalšího postupu v rámci správního obvodu.

4. Sociální práce zaměřená na jednotlivce, rodiny a skupiny se zvýšeným rizikem sociálního vyloučení nebo výskytem problémů v osobním nebo sociálním vývoji. Sociální práce ve střediscích drogové a jiné závislosti.

5. Tvorba koncepce a strategie výkonu sociální práce vedoucí k řešení nepříznivé sociální situace a k sociálnímu začleňování osob, skupin nebo komunit.

6. Samostatné zajišťování sociální diagnózy a terapie, realizace nebo prosazování sociálních opatření, odborné práce při socializaci a resocializaci, poradenská činnost a vyhodnocování poradenských testů.

➤ 12. platová třída

1. Poskytování odborného sociálně-právního poradenství v oblasti rodinných vztahů, zdravotního a psychického onemocnění či postižení, sociálně-patologických nebo kriminálních jevů.

2. Provádění náročných metodických a specializovaných kontaktních činností se zaměřením na jednotlivce, rodiny a skupiny osob se zvýšeným rizikem sociálního vyloučení nebo vzniku problémů v osobním a sociálním vývoji.

3. Příprava a koordinace sociálně-preventivních programů na ochranu týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí, týraných a zanedbávaných seniorů nebo osob se zdravotním postižením, usměrňování péče o děti vyžadující zvýšenou pozornost, posuzování a řešení zvláště složitých a výjimečně obtížných případů ohrožených dětí.

➤ 13. platová třída

1. Tvorba a rozvoj metod sociální práce včetně aplikace nejnovějších poznatků z psychologie, speciální pedagogiky, sociologie, pedagogiky, práva a jiných společenských věd.

Článek byl pro APSS ČR zpracován jako stanovisko na základě řady dotazů z pracovní-právní oblasti.